

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра овочівництва і закритого ґрунту

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультет

«10» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

НАСІННИЦТВО ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	203 Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Освітня програма	Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Факультет	Агробіологічний
Розробники:	Бобось Ірина Макарівна, доцент, к.с.-г. н., доцент; Комар Олександр Олександрович, доцент, к.с.-г. н.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна присвячена вивченню теоретичних основ насінництва овочевих культур; сучасного стану та перспектив розвитку насінництва; державного та внутрішньогосподарського контролю. Вивчаються системи ведення насінництва овочевих культур у відкритому ґрунті згідно з законодавчими документами, які регламентують виробництво, реалізацію та використання насіння. Висвітлено основні питання, що стосуються сортових і посівних якостей насіння, інспектування (польового оцінювання) сортових посівів, сортових ознак овочевих та баштанних рослин, особливостей формування насіння, їхньої післязбиральної доробки та вимог до умов його зберігання. З метою організації практичного насінництва вивчається вплив умов навколишнього середовища та технологічних заходів на врожайність та якість насіння. Висвітлюються особливості технології вирощування насіння однорічних, дворічних і багаторічних овочевих культур; причини погіршення господарсько-біологічних якостей насіння; заходи сортового та насінного контролю; принципи розрахунків у насінництві.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	Бакалавр
Спеціальність	203 «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство»
Освітньо-професійна програма	Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної форми здобуття вищої освіти	
	Денна форма здобуття вищої освіти
Курс	3
Семестр	6
Лекційні заняття	30 год.
Лабораторні заняття	30 год.
Самостійна робота	60 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є: дати студентам глибокі знання з теорії та практики насінницької роботи. Головним завданням насінництва є реалізація досягнень селекції, збереження в процесі розмноження сортів і гібридів усіх морфологічних ознак і біологічних властивостей насіння. Насінництво – наука, предметом якої є розробка організаційних форм і технологічних прийомів одержання високоякісного насіння сортів і гібридів, включених до Державного реєстру сортів рослин України.

Основна мета насінництва – найбільш повна реалізація урожайних можливостей сортів (гібридів) із збереженням їхніх господарсько-біологічних властивостей з використанням методів генетики, біотехнології, рослинництва, фітопатології та інших наук.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати фахові спеціалізовані складні задачі та практичні проблеми професійної діяльності у садівництві і виноградарстві або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- *спеціальні (фахові) компетентності (СК):* СК 2. Здатність використовувати навички для вирощування посадкового матеріалу плодових, ягідних культур і винограду, розмноження овоче-баштанних рослин у відкритому і закритому ґрунті та грибів.

Програмні результати навчання (ПРН): ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насіннєвого та посадкового матеріалу плодовоовочевих культур та винограду відповідно до встановлених вимог.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	тижні	усього	у тому числі			
			лекції	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Наукові основи та організаційні засади насінництва овочевих культур						
Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку насінництва в Україні та за кордоном	1	9	2	2	0	5
Тема 2. Теоретичні і наукові основи насінництва	2	9	2	2	0	5
Тема 3. Організаційні засади насінництва	3	9	2	2	0	5
Тема 4. Вплив умов вирощування на господарсько-цінні показники насіння	4-5	13	4	4	0	5

Тема 5. Збирання, післязбиральна доробка насінників і насіння	6-7	11	3	3	0	5
Тема 6. Використання методів біотехнології у насінництві овочевих і баштанних культур	8	9	2	2	0	5
Разом за модулем 1	8	60	15	15	0	30
Модуль 2. Принципи технології вирощування насіння та розрахунків у насінництві овочевих культур						
Тема 7. Вирощування насіння однорічних овочевих культур	9-10	20	5	5	0	10
Тема 8. Вирощування насіння дворічних овочевих культур	11-12	20	5	5	0	10
Тема 9. Вирощування насіння багаторічних овочевих культур	13-15	20	5	5	0	10
Разом за модулем 2	5	60	15	15	0	30
Усього годин	15	120	30	30	0	60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасний стан і перспективи розвитку насінництва в Україні та за кордоном	2
2	Теоретичні і наукові основи насінництва	2
3	Організаційні засади насінництва	2
4	Вплив умов вирощування на господарсько-цінні показники насіння	4
5	Збирання, післязбиральна доробка насінників і насіння	3
6	Використання методів біотехнології у насінництві овочевих і баштанних культур	2
7	Вирощування насіння однорічних овочевих культур	5
8	Вирощування насіння дворічних овочевих культур	5
9	Вирощування насіння багаторічних овочевих культур	5

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біологічні основи формування насіння	2
2	Методика проведення польових обстежень	2
3	Ведення документації, порядок організації насінневого контролю суб'єктами насінництва в Україні	2
4	Принципи розрахунків у насінництві овочевих культур	4
5	Визначення етапів і фаз досягання насіння овочевих культур	3
6	Способи оздоровлення садивного матеріалу	2
7	Особливості проведення комплексу робіт у насінництві однорічних овочевих культур. Інспектування посівів,	5

	документація при проведенні інспектування	
8	Особливості проведення комплексу робіт у насінництві дворічних овочевих культур. Інспектування посівів, документація при проведенні інспектування	5
9	Особливості проведення комплексу робіт у насінництві багаторічних овочевих культур. Інспектування посівів, документація при проведенні інспектування	5

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Принципи організації насінницьких сівозмін і розміщення в них овочевих культур	6
2	Державне регулювання виробництва, реалізації, використання насіннєвого матеріалу сортів овочевих культур	6
3	Правове регулювання сортового контролю насінницьких посівів овочевих культур за міжнародними стандартами	6
4	Вимог до сортових і посівних якостей насіння овочевих культур за міжнародними стандартами	6
5	Клональне мікророзмноження часнику.	6
6	Принципи організації насінницьких посівів однорічних овочевих культур	10
7	Принципи організації насінницьких посівів дворічних овочевих культур	10
8	Принципи організації насінницьких посівів багаторічних овочевих культур	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування – написання модульних робіт;
- співбесіда;
- захист розрахункових та практичних робіт;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату, підготовка презентацій);
- метод проблемного навчання;
- метод практично-орієнтованого навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи;

- метод змішаного навчання.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Наукові основи та організаційні засади насінництва овочевих культур		
Л.р. 1. Біологічні основи формування насіння	ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насіннєвого та посадкового матеріалу плодовоовочевих культур та винограду відповідно до встановлених вимог.	10
Л.р. 2. Методика проведення польових обстежень		10
Л.р. 3. Ведення документації, порядок організації насіннєвого контролю суб'єктами насінництва в Україні		10
Л.р. 3. Принципи розрахунків у насінництві овочевих культур		20
Л.р. 4. Визначення етапів і фаз досягання насіння овочевих культур		20
Л.р. 5. Способи оздоровлення садивного матеріалу		10
Модульна контрольна робота 1		30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Принципи технології вирощування насіння та розрахунків у насінництві овочевих культур		
Л.р. 6. Особливості проведення комплексу робіт у насінництві однорічних овочевих культур. Інспектування посівів, документація при проведенні інспектування	ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насіннєвого та посадкового матеріалу плодовоовочевих культур та винограду відповідно до встановлених вимог.	20
Л.р. 7. Особливості проведення комплексу робіт у насінництві дворічних овочевих культур		20

культур. Інспектування посівів, документація при проведенні інспектування		
Л.р. 8. Особливості проведення комплексу робіт у насінництві багаторічних овочевих культур. Інспектування посівів, документація при проведенні інспектування		20
Самостійна робота 1. Принципи організації насінницьких сівозмін і розміщення в них овочевих культур		10
Модульна контрольна робота 2		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3)/3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Разом за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Лабораторні й самостійні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час модульних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Підготовлені презентації, реферати повинні відображати зміст теми, містити структурований, графічний(табличний) матеріал, мати коректні текстові посилання на використану літературу.

Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)
-----------------------------------	--

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4868>).
2. Вітанов О. Д. Технологічні аспекти виробництва насіння овочевих культур. Навчально-методичний посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 112 с.
3. Бобось І.М., Сич З.Д., Комар О.О. Олерографія: підручник. К.: ЦП "Компринт", 2022. – 720 с.
4. Бобось І.М., Комар О.О. Методичні вказівки з дисципліни «Насінництво овочевих культур» для підготовки студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 203 «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство». – К.: Компринт, 2023. – 87 с.
5. Слепцов Ю.В., Бобось І.М. Робоча програма навчальної практики з дисципліни «Селекція і насінництво овочевих культур» для студентів III курсу агробіологічного факультету ОС «Бакалавр» зі спеціальності «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство», 25. – 16 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. ДСТУ 2240-93 Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості. Технічні умови.
2. ДСТУ 8439:2015 Насіння овочевих і баштанних рослин та кормових коренеплодів. Документація.
3. ДСТУ 6015:2008 Насіння огірка, кабачка, патисона. Технологія вирощування. Загальні вимоги.
4. ДСТУ 8072:2015 Насіння цибулі ріпчастої. Технологія вирощування. Загальні вимоги.
5. ДСТУ 8470:2015 Томат (помідор). Технологія вирощування гібридного насіння в захищеному ґрунті. Загальні вимоги.
6. ДСТУ 2115-92 (ГОСТ 20455-93) ГОСТ 20455-93 Насіння коріандру. Сортові і посівні якості. Технічні умови.
7. ДСТУ ISO 6574:2005; ISO 6574:1986 “Насіння селери (*Arium graveolens* Linnaeus). Технічні умови.
8. ДСТУ 6006:2008 “Насіння овочевих, баштанних культур та кормових коренеплодів. Пакування, маркування та зберігання. Технічні умови.

9. Зміна № 1 до ДСТУ 6006:2008 “Насіння овочевих, баштанних культур та кормових коренеплодів. Пакування, маркування, транспортування та зберігання. Технічні умови.
10. ДСТУ 5046:2008 “Насіння кавуна, дині, гарбуза. Технологія вирощування. Загальні вимоги.
11. ДСТУ 8667:2016 “Культури Овочеві. Молекулярно-генетичний метод ідентифікації сортів і гібридів” – Київ: Держспоживстандарт України, 2016. – 21с.
12. Івченко Т. В., Гончаренко В. Ю., Гончаров О. М., Яровий Г. І., Віценя Т. І. ДСТУ 7645:2014 “Культури овочеві. Метод вегетативного розмноження *in vitro* – Київ: Держспоживстандарт України, 2014. – 21с. – (Національний стандарт України) ДСТУ 2240-93 Насіння сільськогосподарських культур. Сортіві та посівні якості. Технічні умови
13. ДСТУ 8439:2015 Насіння овочевих і баштанних рослин та кормових коренеплодів. Документація.
14. ДСТУ 6015:2008 Насіння огірка, кабачка, патисона. Технологія вирощування. Загальні вимоги.
15. ДСТУ 8072:2015 Насіння цибулі ріпчастої. Технологія вирощування. Загальні вимоги.
16. ДСТУ 8470:2015 Томат (помідор). Технологія вирощування гібридного насіння в захищеному ґрунті. Загальні вимоги.
17. ДСТУ 5046:2008 “Насіння кавуна, дині, гарбуза. Технологія вирощування. Загальні вимоги.

Інформаційні ресурси:

1. Інформаційно-довідкова система "Сорт" [Електронний ресурс] режим доступу: <http://sort.sops.gov.ua/search/search>
2. Інформаційно-довідкова система "Реєстр сортів" [Електронний ресурс] режим доступу: <http://service.ukragroexpert.com.ua/>
3. Український Інститут Експертизи Сортів Рослин [Електронний ресурс] режим доступу: <https://sops.gov.ua>